

L'arquitectura de Sabadell, avui

per Ricard Perich i Duran - Arquitecte

La primera impressió que es rep en arribar a Sabadell és la d'una ciutat extensa i desordenada. Es detecta, ja des de lluny, el creixement forçat al que ha estat sotmesa una ciutat que ha vist triplicar el seu nombre d'habitants en les darreres dècades.

Entrant a la població rebem una imatge grisa: la ciutat fabril, la imatge nascuda de la revolució industrial, les cases estretes en carrers estrets, xemeines, antics vapors..., la ciutat que dorm i treballa...

La casa "anglesa", la casa entre mitgeres ha estat l'element tipològic i configurador d'aquesta ciutat; ella, juntament amb els "vapors", va anar omplint aquelles trames d'eixample del segle passat i principis d'aquest, fent ciutat, un model de ciutat que amb dificultat podia assumir la nova realitat a la qui li va tocar respondre.

Aquest model de ciutat, el que havíem rebut, va haver d'encaixar el "boom" econòmic i demogràfic dels anys 50-70 i això ho va fer com va poder, amb presses, amb escales de valors enlluernades per la urgència de cobrir les necessitats de creixement; d'aquí l'especulació del sòl, la baixa qualitat constructiva, el poc respecte per l'existent, etc..., els tòpics mals prou coneguts i amb paral·lelismes arreu.

En termes d'imatge de la ciutat, a les zones existents es va menysprear el tipus edificatori i s'hi va fer conivència, per força, nous edificis d'exagerada alçada, amb mitgeres descobertes, triturant la volumetria dels carrers, moltes vegades sense cap qualitat arquitectònica i mancats de personalitat estilística (el mal anomenat "estil internacional" convertit en un hàbit constructiu groller i poc reflexiu, preocupat tan sols per la rendibilitat econòmica i l'oferiment de metres quadrats edificats). Als afores, la ciutat podia créixer, aquest tipus de construcció podia encaixar millor, però es construïa més de pressa que no es desenvolupava el planejament adequat que havia d'aportar les infraestructures urbanístiques mínimes; i així va esdevenir un creixement desordenat, desequilibrat i dependent del centre amb la conseqüent segregació sociològica.

D'ençà dels anys 70 la "crisi" va ajudar a aturar el procés, va aparèixer un nou planejament: el Pla Comarcal de Sabadell, que amb tots els seus encerts i

errors és, sens dubte, un marc a partir del qual s'ha pogut reconduir el tema i començar a fer ciutat amb una nova òptica.

Una nova manera de fer ciutat es defineix mitjançant un mode de fer arquitectura: "l'arquitectura que construeix la ciutat", aquesta ha de ser més preocupada per la seva integració, pels materials, la composició, la qualitat funcional i formal, en definitiva deixar de construir metres quadrats i començar a entendre el fet constructiu com el mitjà de la definició física de la ciutat, que ha de crear espais habitables i suggerents, espais a escala del ciutadà que els ha de gaudir, espais públics que han d'esdevenir l'escenari de la vida social, la definició física i la qualitat dels quals influeixen molt més del que hom pensa sobre la qualitat de vida, entesa aquesta en el seu sentit més ampli.

Avui existeixen a Sabadell molts exemples que il·lustren el que s'està fent, construccions que des de diferents opcions van consolidant i millorant progressivament la ciutat.

En l'àmbit dels habitatges el manteniment i recuperació de la tipologia de la casa entre mitgeres és l'element fonamental que defineix el nostre moment, cases unifamiliars amb un màxim de planta baixa més dues plantes, promocions de grups de cases entre mitgeres ocupant fins i tot illes senceres (en funció de la disponibilitat de sòl edificable), apareixen per arreu de Sabadell com a símbol de la voluntat de "tocar de peus a terra" i de la valoració d'un tipus edificatori propi i coherent amb l'estructura física dels eixamples. Aquest tipus, a més, s'està fent extensiu a àrees de creixement noves, als barris i als afores de la ciutat.

Un altre model a tenir en compte és el de promocions de blocs d'edificació en illa tancada, definint patis privats i amb alçades d'edificacions acceptables, com una bona alternativa amb més edificabilitat i amb qualitat (C/. Ferran Casablanca, C/. Escola Pia etc.).

S'han fet també últimament promocions públiques d'habitatges que defineixen i consoliden nous paquets de creixement de la ciutat, amb qualitat arquitectònica però amb un discutible model de grans blocs d'edificació definint vies de circulació rodada. (Plaça Espanya).

Els equipaments són els grans recursos per a qualificar la ciutat, el seu dèficit, fins ara, els converteix en l'ocasió encara no gastada de fer edificis singulars, simbòlics, d'apropiació ciutadana, elements de referència que personalitzen cada zona o barri. Escoles (Joanot Elisanda, Sant Julià), mercats (Ctra. de Prats, Torre Romeu), centres cívics (Torre Romeu), els equipaments sanitaris, les places, el Parc Catalunya, etc...

La rehabilitació és un altre dels recursos: hi ha gran quantitat de construccions de qualitat que es poden respectar, cal reformar-les i adequar-les; en aquest sentit existeixen ajuts dels estaments públics sensibilitzats davant la necessitat de millorar i optimitzar les nostres ciutats, tant mitjançant la intervenció en obres noves com en la recuperació i reutilització del patrimoni. (Can Borràs, La Faràndula, etc.).

Pel que fa a l'arquitectura industrial, la seva desaparició progressiva de la ciutat per a situar-se en sectors industrials als afores, representa una reserva de sòl per a consolidar.

D'altra banda s'ha de considerar la problemàtica del trànsit rodat a l'interior de la ciutat com a condicionant fortíssim de la qualitat dels espais urbans: els carrers estrets, les voreres estretes, l'aparcament, el soroll, etc., una problemàtica greu que cal reconduir amb una racional planificació de la xarxa viària; en aquest sentit s'han començat a peatonalitzar alguns carrers i es preveu la construcció d'aparcaments soterranis al centre.

La recuperació i nova projecció en els camps urbanístic, cultural, comercial, etc. poden possibilitar la construcció d'una ciutat per a una societat futura que segur que viurà i treballarà diferent que l'actual, però que haurà d'heretar el marc físic que estem construint avui. ●